

DAGBOEK
BIJ BROOD EN
WIJN

DAGBOEK BIJ BROOD EN WIJN

een gids rondom het Avondmaal

redactie: Edwin Jonkers

COLOFON

Dagboek bij brood en wijn

Een gids rondom het avondmaal

Redactie: Edwin Jonkers

ISBN: 978-94-92959-11-9

NUR: 700

Coverontwerp: Mariëlle Stolk-van Leeuwen

Binnenwerk: Piet Versteeg

Foto auteur: Inge Nusselder

Tekstcorrector: Jan Meints, www.taalmens.nl

Tekeningen: Lisanne Baelde, Cok Graafland, Marie-Louise Olikiewicz en Mariëlle Stolk-van Leeuwen

Burgemeester Drijbersingel 25

8021 DA Zwolle

info@scholtenuitgeverij.nl

www.scholtenuitgeverij.nl

Drukwerk: www.drukcase.nl

Verschijningsdatum: augustus 2018

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No portion of this book may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means – electronic, mechanical, photocopy, recording or any other – except for brief quotations in printed reviews, without the prior written permission of the publisher.

'Avondmaal vieren tot Zijn
gedachtenis'

Inhoudsopgave

Woord vooraf	17
Het Heilig Avondmaal	19
CYCLUS 1 Januari - Februari - Maart	23
1 Het Avondmaal als teken - Exodus 12:1-13 <i>ds. C.J. Barth</i>	25
2 Beproof jezelf - 1 Korinthe 11:2, 17-34 <i>ds. E.K. Foppen</i>	31
Intermezzo Kan ik wel aangaan? Of eet en drink ik mijzelf een oordeel?	35
3 Kom naar de hemelse vreugde - Mattheüs 22:1-14 <i>ds. M.W. Westerink</i>	37
4 De zalving in Bethanië - Markus 14:1-11 <i>ds. M.C. Stehouwer</i>	43
5 De voetwassing - Johannes 13:1-17 <i>ds. C.G. Visser</i>	49

6 Een dringende wens - Lukas 22:14-20 en Openbaring 19:5-10 <i>ds. A.J. Hagedoorn</i>	50
Intermezzo Is de viering van het Heilig Avondmaal altijd zo geweest?	60
7 Hij en wij - Jesaja 53:6-9 en 1 Petrus 2:21-25 <i>ds. A.L. van Zwet</i>	63
8 Zingen in vertrouwen - Markus 14:22-31 <i>ds. E. van der Poel</i>	69
9 De Herder aangevallen door een troep wolven - Zacharia 13:7-9 en Mattheüs 26:31-35, 47-56 <i>ds. A. Bloemendal</i>	75
10 De Heere Jezus op tweetal - Markus 15:1-15 <i>ds. P. Nobel</i>	81
11 De transfer van ongelovig naar gelovig - Exodus 12:18-20 en 1 Korinthe 5:1-8 <i>ds. F. Wijnhorst</i>	87
12 Op weg naar Golgotha - Lukas 23:26-32 en 1 Petrus 4:12-19 <i>ds. C. Bos</i>	93
13 De Koning van de Joden - Lukas 23:32-43 en 1 Korinthe 1:18 - 2:9 <i>ds. J.A.W. Verhoeven</i>	99

14 Het begint bij 'zien' - Johannes 19:17-27
ds. W.J. Dekker **105**

CYCLUS 2

Stille week **111**

15 De intocht in Jeruzalem - Mattheüs 21:1-13 en Zacharia 9:9-10
ds. F.J.M. van Veldhuizen **113**

16 Waar vieren wij het Avondmaal? - Markus 14:12-16
ds. A.J. Mensink **119**

17 Brood en beker - Mattheüs 26:17-30
ds. G. van Wolfswinkel **125**

18 Is dat mijn Koning? - Mattheüs 27:27-32
ds. G. Lustig **131**

Intermezzo
Waarom is er een collecte aan de Avondmaalstafel? **137**

19 Met Mij - Lukas 23:33-43
ds. P.F. Bouter † **139**

20 Declamatie in de godverlatenheid - Mattheüs 27:45-56
ds. J.S. Heutink **145**

CYCLUS 3

April - Mei - Juni **151**

21 Volmaakt in Hem - Kolossenzen 2:1-15
ds. C.H. Bijl **153**

22 Deleted - Kolossenzen 2:6-15
ds. P. Vroegindeweij **159**

Intermezzo

Waarom zijn mensen zo stil en kijken ze vaak zo serieus tijdens het Avondmaal? **165**

23 Wie de Zoon heeft, krijgt alles - 1 Petrus 1:1-12
ds. L.W. de Haan **167**

24 Een verlangen naar meer - Jesaja 55:1-3, 6-7 en
1 Petrus 2:1-3
ds. J. van der Meijden **173**

25 Voedsel voor onderweg – Geloven in de Gezondene -
Johannes 6:1-15, 22-29
ds. L. Plug **179**

26 Ik ben het Brood des levens - Johannes 6:30-40
ds. J.C. Breugem **185**

Intermezzo

Waarom staan er tafelwachters bij de Avondmaalstafel? **190**

27 Totdat Hij komt - 1 Korinthe 11:23-29
ds. T. Jacobs **193**

28 Wilt u ook niet weggaan? - Johannes 6:51-71 <i>ds. B.J.P. de Bruin</i>	199
29 Dankbaarheid of ondankbaarheid - Psalm 103 <i>ds. J.W. van Bart</i>	205
30 Wij zijn van de Heere - Romeinen 14:1-12 <i>ds. D.M. Heikoop</i>	211
31 Gekruisigd worden en sterven aan jezelf - 1 Korinthe 10:1-21, Galaten 2:20 en Galaten 5:24 <i>ds. A. Schroten</i>	217
Intermezzo Waarom hebben we meer moeite om aan het Heilig Avondmaal deel te nemen dan onze kinderen naar de doopvont te brengen?	223
32 Eén ding ontbreekt u - Markus 10:17-31 <i>ds. J. Bogerd</i>	225
33 Wandelen in de hof van goede werken - Mattheüs 6:24-34 en Efeze 2:8-10 <i>ds. J.T. de Koning</i>	231
34 Met hemels brood verzadigd - Markus 8:1-9 en Markus 14:22-26 <i>ds. J.C. Schuurman</i>	237

CYCLUS 4

Augustus - September - Oktober **245**

35 Jozef zoekt zijn grote broers - Genesis 37:1-27
ds. L. de Wit **247**

36 Op waardige wijze eten en drinken - 1 Korinthe 11:17-34
ds. T.L.J. Bos **253**

Intermezzo
Wat houdt een censura morum in? **257**

37 Hoop op de heerlijkheid van God - Romeinen 5:1-11
ds. A.J. Mouw **261**

38 Verzoen u eerst met uw broeder - Mattheüs 5:17-26
ds. D.M. Elsmann **267**

39 Schade lijden aan je ziel - Markus 8:27-38
ds. A.D.J. Wessels **273**

40 Dit is het brood van de Heere - Exodus 16:13-15, 31-36
en Johannes 6:31-35
ds. P.J. den Admirant **279**

Intermezzo
De drinkbeker der dankzegging, wat is dat voor een beker? **285**

41 Verlegen met de verlossing - Psalm 116
ds. J.M. Molenaar **287**

42 Volharden - Handelingen 2:37-47 en Hebrëeën 10:35-39
ds. H. Russcher **293**

43 Leef naar de regels van het Vaderhuis - 1 Korinthe 3:10-17 en 2 Korinthe 5:10-21 <i>ds. B. Jongeneel</i>	299
44 Gods gemeente is Gods tempel - Ezechiël 8:4-6, 16-18 en 1 Korinthe 3:9-17 <i>ds. J.H. Reijm</i>	305
45 De weg van het geloof - Genesis 15:1-6 <i>ds. M.C. Batenburg</i>	311
Intermezzo Waarom wordt er eigenlijk wijn gedronken tijdens het Avondmaal?	316
46 Voor de zekerheid - Genesis 15:7-21 <i>ds. D.G.R.A. Beekman</i>	319
47 Waar we naar kijken, gaan we op lijken - 2 Korinthe 3 <i>ds. W.C. Polinder</i>	325
48 In waarheid en liefde wandelen - 2 Johannes:4-6 <i>ds. P.G.I. van den Berg</i>	331
CYCLUS 5 November - December	339
49 Voorbereiding - 2 Korinthe 13:1-10 <i>ds. D. Jongeneel</i>	341
Intermezzo Kan je als kind van God wegblijven van het Avondmaal?	346

50 Een bijzonder loflied - Nahum 1:1-11 <i>ds. S.J. Verheij</i>	349
51 Houd het einddoel voor ogen - Jesaja 2:1-5 en Filippenzen 2:1-11 <i>ds. C.M. van Loon</i>	355
52 De keuze van Ruth - Ruth 1 <i>ds. C. Mijderwijk</i>	361
53 Onder Gods hoede - Ruth 2 <i>ds. M. van de Ruitenbeek</i>	367
54 Opdat het u wel ga - Ruth 2:21 - 3:5 <i>ds. G. van den Berg</i>	373
Intermezzo Waarom bestaat er een formulier om het Heilig Avondmaal te bedienen?	378
55 Onder Zijn vleugels - Ruth 3:1-13 <i>ds. B.E. Weerd</i>	381
56 Gelovig wachten op de morgen - Ruth 3 <i>ds. G. Lugthart</i>	387
57 Op weg naar Gods grote toekomst - Ruth 4 <i>ds. A.B. van Campen</i>	393
58 Zijn spoedige komst: niet met lege handen - Openbaring 22:6-21 <i>ds. E. de Mots</i>	399

59 De lofzang van Maria - Lukas 1:39-55 <i>ds. C.J. Overeem</i>	405
60 De lofzang van Zacharias - Lukas 1:67-80 <i>ds. M. van Dam</i>	411
61 Een God Die vergeeft, om ons geeft en ons richting geeft - Lukas 1:76-80 <i>ds. R.W. van Mourik</i>	417
62 Ten slotte - 2 Korinthe 13 <i>ds. C. van Duijn</i>	423
Dankwoord	429
Bronvermelding	431

Woord vooraf

U hebt een bijzonder dagboek voor u liggen. In de eerste plaats omdat het betrekking heeft op de viering van het Heilig Avondmaal. Ten tweede omdat er niet alleen aandacht gegeven wordt aan de week van voorbereiding op de viering, maar ook aan de week die volgt op de viering. Juist de ruime aandacht voor de week die volgt op de viering geeft aan dit dagboek een eigen karakter. Het accent ligt in pastoraal getinte publicaties rondom de viering van het Heilig Avondmaal doorgaans op de voorbereidingsweek. Voor het leven in dankbaarheid voor wat geschonken werd in de viering is vaak nauwelijks aandacht.

Edwin Jonkers, wijkouderling binnen de hervormde gemeente Bodegraven-Nieuwerbrug en samensteller van dit dagboek heeft voor deze opzet van veertien dagen gekozen. De reden is dat hij tijdens huisbezoeken merkte dat (jongvolwassen) gemeenteleden niet goed weten hoe zij invulling moeten geven aan deze weken. In dit dagboek wordt hun een handreiking gedaan om je op een zinvolle manier voor te bereiden op de viering én gedurende een week stil te staan bij de vraag hoe je de dankbaarheid daarvoor gestalte geeft in je dagelijks leven. Het is goed de pastorale drive, die ten grondslag ligt aan dit dagboek, op te merken!

Het bijzondere van dit dagboek is ook dat Edwin voor elke dag een preek van een predikant, die zich verwant weet met het gedachtegoed van de Gereformeerde Bond, heeft samengevat in vijftienhonderd woorden. Daarbij heeft hij oog gehad voor de geestelijke verscheidenheid die er onder deze predikanten is. De betreffende predikant heeft de samenvatting geaccordeerd en toestemming

gegeven voor publicatie in het dagboek. Omdat in de meeste gemeenten die zich rekenen tot de Gereformeerde Bond minimaal vier keer per jaar het Heilig Avondmaal wordt gevierd, treft u dus cycli van veertien samenvattingen aan. Aangezien in een aantal gemeenten ook op de Witte Donderdag of de Goede Vrijdag er een viering wordt gehouden, zijn er zes dagen van voorbereiding aan toe gevoegd. U treft dus totaal tweeënzestig samenvattingen aan. Het dagboek gaat een jaar lang mee. Het kan vervolgens opnieuw gebruikt worden omdat er veel gedachten worden aangereikt.

Het uiteindelijke doel van het dagboek is (jonge) gemeenteleden te helpen de Avondmaalsviering bewuster te beleven, de Gastheer van deze Maaltijd beter leren kennen, meer met Hem verbonden te raken en op een dieper niveau met Hem te leren leven. Langs die weg wil de Heilige Geest ons geloof in Jezus Christus als onze Verlosser en Koning versterken. De meditatieve omgang met deze teksten, omrankt door het gebed, wil ertoe bijdragen dat ons geloof aan de Tafel des HEEREN wordt verdiept en ons verlangen naar de Bruiloft van het Lam wordt gevoed.

Nieuwerbrug
ds. H.G. de Graaff

Het Heilig Avondmaal

Vier keer per jaar wordt het Heilig Avondmaal gevierd. In sommige gemeenten wordt het ook op Witte Donderdag of Goede Vrijdag gevierd. Voor veel gemeenteleden is het niet zo duidelijk wat het Heilig Avondmaal betekent. Vaak ook niet voor degenen die al belijdenis hebben gedaan. Daarom dit dagboek.

Om de betekenis van het Heilig Avondmaal te begrijpen, moeten we stilstaan bij de kern van het christelijk geloof: door het offer van Zijn Zoon neemt God ons aan als Zijn kinderen. Het mooiste wat een gelovige kan overkomen, is dat hij verbonden is met Christus. In het geloof gaat het om de gemeenschap of vereniging met Christus.

In Gods Koninkrijk zal die vereniging of gemeenschap volmaakt zijn. Dan zullen we Hem zien. Hier op aarde is die gemeenschap nog onvolmaakt.

Als het Avondmaal wordt gevierd, zetten mensen alles klaar: de tafels, het brood en de wijn. Maar wat er écht wordt uitgedeeld, dat kan alleen Christus doen. Want de Here Jezus geeft Zichzelf. Wie aan het Avondmaal gaat, ontvangt Christus – die ontvangt gemeenschap met Christus. Vanuit die gemeenschap met Christus ontvangen wij alles: vergeving, geloof, kracht om vol te houden, zegen in ons dagelijks leven, de Heilige Geest, een toekomst bij de Here in Zijn Koninkrijk.

Christus geeft Zichzelf. Dat is taal van de liefde, want op een bruiloft geeft iemand zichzelf aan de ander. Het Avondmaal is – net als onze relatie met Christus – te vergelijken met een bruiloft. Een

bruiloft in gemeenschap van goederen. Onze zonden en ellende worden van Christus. Wat van Christus is, wordt van ons: Zijn heiligheid. We ruilen!

Het Avondmaal laat twee dingen zien: Wie God is en wie wij zijn. God is de heilige God, zonder zonde. Wij mensen zijn juist zondig. Dat kan ervoor zorgen, dat we helemaal niet met het Avondmaal bezig willen zijn. Zonde is geen positief begrip. Het Avondmaal is er echter niet voor bedoeld om ons te laten somberen over onszelf. De zonde heeft juist – gek genoeg – een zonnige kant. Onze zonde kan vergeven worden. En de Here wil dat ook graag doen. In het Avondmaal zien we niet alleen een heilige God, maar ook een God die ons van harte wil vergeven.

In het Avondmaal gaat het om het offer van Christus. We gedenken, dat Christus Zijn leven voor ons heeft gegeven. Bij het Avondmaal gaat het erom, dat je gelooft dat de Here je wil vergeven. Voorafgaande aan de viering is er altijd een week van voorbereiding. In die week toets je als gelovige jezelf. Waar let je dan op? In de eerste plaats of er zonde in je leven is. Als dat zo is, moet je met die zonde breken. Zonde betekent niet alleen dat je iets verkeerd hebt gedaan. Zonde betekent vooral dat je je niet door God wil laten leiden. Dat kan in woorden, in handelingen, in gedachten. Als je je niet door de Here wilt laten leiden, wordt het geschenk dubieus. De Here Jezus wil zichzelf aan je geven, maar eigenlijk wil je dat niet.

Daarom die toetsing, want je blijft niet stilstaan bij de zonde. Het gaat om nog twee belangrijke dingen: dat je gelooft in de vergeving en dat je gelooft dat de Heilige Geest in je wil werken. Geloof je dat, dan ben je klaar voor het Avondmaal. Dan kun je er zelfs naar verlangen: je mag Christus ontmoeten, je mag Hem ontvangen! Hij maakt je waardig om Hem te ontvangen

Toch kun je bij jezelf denken: ben ik het wel waard? Laat je dan troosten door de gedachte dat niemand het uit zichzelf waard is om Christus te ontvangen. De troost van het Avondmaal is, dat Hij je dan juist aan Zijn tafel wil ontvangen. Hij is immers gekomen voor zondige mensen. Anders had Hij niet hoeven te sterven. Het bijzondere van het Avondmaal is, dat Hij ons waardig maakt om Hem te ontvangen. Hij bekleedt ons met de nieuwe mens.

Het Avondmaal is niet alleen bedoeld om het oude leven achter ons te laten. De Bijbel vertelt ook over een nieuw leven: de nieuwe mens. Aan het Avondmaal laat Christus ons zien, dat Hij ons nieuwe mensen wil maken. Gelovigen die trachten om Zijn wil te doen. Gelovigen die zich door de Heilige Geest willen laten leiden. Dat nieuwe leven is geen tegenprestatie, maar een houding van dankbaarheid. We hebben zoveel ontvangen. Onderdeel van die dankbaarheid is ook een gulheid naar anderen toe. Daarom staat er bij het Avondmaal een offerschaal.

Het Avondmaal is een maaltijd. Een sobere maaltijd. In de Bijbel zijn er twee maaltijden, die van belang zijn om het Avondmaal te begrijpen: De Pascha- of Pesach-maaltijd. Deze maaltijd gedenkt, hoe God Zijn volk heeft bevrijd uit de slavernij. Bij het Avondmaal gedenken we de bevrijding uit de zonde en de verlossing van de macht van de duivel.

In het Oude Testament wordt gesproken over nog een maaltijd op de berg Sion. Op de laatste dag van de wereld, zal de Here komen in Jeruzalem en zal er een feestmaal worden gegeven. In het Nieuwe Testament wordt hier op teruggegrepen: de bruiloft van het Lam – dat na de Wederkomst wordt gevierd. Avondmaal is alvast een voorproefje van die bruiloft.

Het Bijbelse woord voor Avondmaal is *eucharistie*. Dit woord geeft – net als de maaltijd – aan, dat de gemeenschap met Christus gepaard gaat met vreugde en blijdschap.

Gelovigen zijn niet alleen. Ze behoren tot een gemeenschap. Deze gemeenschap is bevrijd uit de macht van de duivel. Ze zijn door de Here geroepen en bij elkaar gebracht. Avondmaal wordt daarom in de gemeente gevierd. Avondmaal is geen privéfeestje.

Ook voor ons gedrag heeft dat betekenis. Raak je op het verkeerde pad of raak je het zicht op Christus kwijt, dan schaad je de gemeente. Daarom moet je het altijd eerst uitpraten met degene met wie je in onmin leeft.

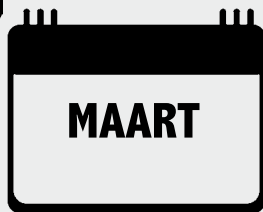
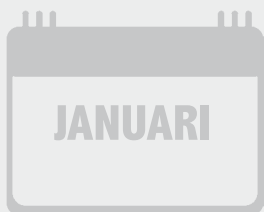
Bij het Avondmaal wordt brood en wijn uitgedeeld. Dat brood en wijn zijn een onderstreping van Gods belofte. Zo zeker als je brood en wijn proeft, zo zeker mag je zijn van de gemeenschap met Christus.

Als je de brood en wijn proeft, moet je je hart richten op Christus. Brood en wijn sterken je lichaam. Christus geeft zichzelf in je hart, dat wil zeggen: Christus doortrekt heel je bestaan. De Heilige Geest zorgt ervoor, dat Christus in je hart komt wonen.

Christus is aanwezig tijdens de maaltijd! Hij is de gastheer en het geschenk. Om Christus te ontvangen, moeten we geloven in Zijn belofte: Hij wil gemeenschap met ons. Hij schenkt Zichzelf aan ons. Dat is ons aandeel: Avondmaal vieren vraagt om geloof en belijden. De belijdenis dat we Hem mogen ontmoeten.

Ds. M. J. Schuurman

CYCLUS 1

1 Het Avondmaal als teken

Voorganger: ds. C.J. Barth

Schriftlezing: Exodus 12:1-13

Tekst: *“En het bloed zal u tot een teken zijn aan de huizen waarin u verblijft. Als Ik het bloed zie, zal Ik u voorbijgaan en er zal geen plaag onder u zijn die verderf teweegbrengt, als Ik het land Egypte zal treffen.” (vers 13)*

Het gedeelte wat wij gelezen hebben in Exodus 12 gaat over de laatste plaag die de Heere God stuurde in het land Egypte. Israël was vierhonderd jaar geleden in Egypte gekomen. En het volk Israël werd door de Egyptenaren behandeld als een slavenvolk. De mannen werden te werk gesteld in de grote bouwprojecten van de farao. En steeds zwaarder onderdrukte de farao de Israëlieten, met uiteindelijk één doel: Gods volk uitroeien.

En dan grijpt God in. ‘Laat mijn volk gaan!’ moet Mozes in Zijn naam zeggen. En als de farao niet luistert, zendt God tien plagen in Egypte. Water verandert in bloed. Er verschijnen massa’s kikkers, die overal binnenkomen. Muggen, steekvliegen, pest onder het vee, zweren bij de mensen, gigantische hagelbuien die het land verwoesten, sprinkhanen die alles opeten wat er nog over is, en drie dagen duisternis. De Egyptenaren kreunen onder Gods plagen. Alleen in Gosen, waar de Israëlieten wonen, is van deze plagen niets te merken.

Dan komt de laatste, de meest verschrikkelijke plaag waarvan God zegt: ‘Ik zal het land Egypte doorgaan. In elk gezin zal de eerstgeboren zoon sterven. En ook het eerstgeboren mannetje van het

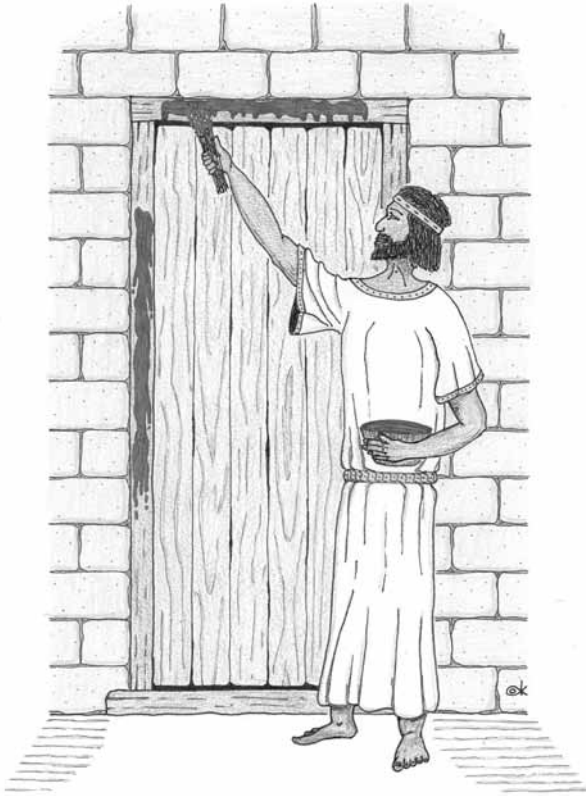
vee. Ik zal dit land treffen met de dood zoals het nog nooit met de dood getroffen is. Zo zullen de Egyptenaren weten dat er een God is Die leeft.'

Er is iets bijzonders aan de hand met deze tiende plaag. Tot nu toe waren de Israëlieten veilig en werden ze niet getroffen door de plagen. Maar bij deze tiende plaag ligt in één keer ook het volk Israël onder het doodvonnis van God. Niet alleen de Egyptenaren lopen het gevaar om te sterven, maar ook de Israëlieten. God zegt tegen hen: 'De doodsengel zal het hele land Egypte doorgaan en hij komt ook langs jullie huizen. En alleen als je het bloed van het lam langs de deurposten smeert, ben je veilig. Anders komt de dood ook jullie huis binnen.' Bij de vorige plagen maakte God onderscheid tussen Zijn volk en de Egyptenaren. Nu is er geen verschil meer.

Dat heeft ons veel te zeggen in de voorbereiding op het Heilig Avondmaal. Israëls voorbereiding op het Pascha begon met die confronterende boodschap van God. 'Ik ga jullie niet sparen, ik ga jullie niet automatisch voorbij, omdat jullie Israëlieten zijn.' Of in ons geval omdat jullie kerkmensen zijn of omdat jullie elke zondag hier je plekje innemen, of elke sabbat naar de synagoge gaan. 'U staat net zo goed schuldig tegenover Mij als de Egyptenaren. Er *is* geen onderscheid.'

Als wij ons voorbereiden op het Avondmaal, dat in het verlengde ligt van het Pascha, het Paasfeest, worden ook wij geconfronteerd met het oordeel van God. De zonde ligt niet alleen buiten de kerk, maar ook in de kerk. Zondaren zijn niet enkel daarbuiten te vinden, maar net zo goed hierbinnen. Het oordeel van God bedreigt ook ons. Beseffen wij dat?

Maar dat is niet het enige wat Mozes namens God heeft te zeggen. Het tweede dat hij mag zeggen is dat er een lam geslacht moet

worden. Dat lam is absoluut het allerbelangrijkste van alle voorbereidingen op het Pascha. Daar wordt veel aandacht en zorg aan besteed. Mozes zegt: 'Op de tiende van de maand moeten jullie een gezond lam uitkiezen, zonder enig gebrek; op de veertiende van de maand moeten jullie het slachten, één per huisgezin. Het bloed zullen

jullie aan de deurposten strijken en het vlees braden en diezelfde nacht nog opeten.' God zegt tegen Zijn volk Israël: 'U hebt net zo goed als de Egyptenaren verdiend dat bij u ook de eerstgeboren zonen sterven. Maar Ik wil u de weg wijzen, dat die engel uw deur voorbijgaat en dat er verlossing is.' Met andere woorden als jullie het bloed van het lam aan jullie deurpost smeren is er verlossing. Want het bloed van het lam zal het verschil maken tussen dood of leven.

Ook in de voorbereiding op het Heilig Avondmaal, is het nodig te beseffen dat wij in onszelf verloren zijn. Maar het *belangrijkste* is

om bezig te zijn met het Lam, dat voor onze zonden geslacht is, Jezus Christus. En dan zie je al wel de lijn naar het Heilig Avondmaal toe. Want daar in Egypte was het één lam voor één gezin. Later, op Grote Verzoendag, werd het één bok voor een heel volk. In Christus is het één Offer voor de zonden van de gehele wereld. Het plaatsvervangende offer wordt steeds groter, tot Jezus Christus het allergrootste Offer heeft gebracht. Hij is het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt.

Als we ons de komende week voorbereiden op het Avondmaal, maakt het eigenlijk niet uit of je iemand bent die al jaren aan het Avondmaal gaat, of dat je iemand bent die ermee worstelt: kan ik wel bij Jezus komen? Of dat je iemand bent die zegt: Ik sta er helemaal buiten. Hoe het ook zij, de voorbereiding die je nodig hebt, is dat je heel veel met het Lam van God bezig bent. Richt jouw gedachten in bidden, Bijbellezen en overdenking op de Heere Jezus. Zoek het Lam Gods, zoals de Joden in de voorbereiding een lam moesten zoeken, vier dagen van tevoren. Ze moesten er een hebben die gaaf was. Het lam mocht niet ziek zijn. Het mocht niet kreupel zijn. Het mocht geen litteken hebben. Het moest een volkomen lam zijn, als heenwijzing naar de volkomen Zaligmaker Jezus. Zo moesten ze dagenlang bezig zijn met het lam. Daar draaide de voorbereiding om. En dat is ook nu de kern van de voorbereiding op het Heilig Avondmaal.

Tot slot nog iets over het bloed dat verzoent. In vers 13 lezen we: 'Het bloed zal voor u tot een teken zijn... Als Ik het bloed zie, zal Ik u voorbijgaan.' Dat klinkt voor ons misschien onsmakelijk. Bloed, dat voelt ongemakkelijk. Maar juist dat ongemakkelijke zette de Israëlieten toen en zet ons nu erbij stil, hoe hoog de prijs is die betaald moet worden om ons te reinigen van de zonde. Onvoorstelbaar wat God Zelf wilde geven om ons bij Hem terug te brengen. 'Het bloed van Jezus Christus, de Zoon van God, reinigt ons van

alle zonde' lezen we in 1 Johannes 1 vers 7. Het ongemakkelijke bloed, confronteert ons ermee dat een Ander heeft moeten lijden en sterven in mijn plaats.

Als die *engel* dat bloed zag, als God dat bloed zag, staat er, 'dan zal Ik u voorbijgaan.' Maar er staat ook aan het begin van vers 13: 'En het bloed zal voor *u* tot een teken zijn.' Met de nadruk op *u*! Het is niet alleen maar voor die engel bedoeld. Het bloed is een teken voor *u* om te zien dat *u* veilig bent. Als *u* het bloed ziet, mag *u* het weten: *wij* zijn veilig. God heeft het beloofd. Ik hoef niet te sterven, want het Lam is gestorven in mijn plaats.

Zo is het ook met het Avondmaal. Straks bij het Avondmaal hebben we het teken van brood en wijn. Het teken dat Jezus een offer heeft gebracht. Voor wie is dat offer nu? Aan de ene kant voor God. De Heere Jezus heeft daarmee aan Zijn hemelse Vader laten zien: 'Ik heb betaald voor alle mensen die U Mij gegeven hebt. Voor ieder die in Mij gelooft, is betaald.' Maar het is ook een teken voor ons. Een teken voor *u*, voor *jou*. Kom komende zondag naar Gods huis. Blijf niet weg, ook als je worstelt met het Avondmaal. Kom juist naar de dienst om dat teken te zien, opdat het ook in jouw hart mag binnenkomen om met Hem de maaltijd te houden. Het Avondmaal is een teken voor *u*. Een teken voor *u* dat er *echt* betaald is, dat er vergeving is. Dat is juist de rijkdom van het Avondmaal. God laat het aan *u* zien. Ja, nog meer: Hij laat het zelfs *proeven*: Er is *echt* vergeving! Ook voor *u*.

'Wij zijn zondaren, maar besef dat het Lam de zonden van ons wegneemt.'

2 Beproof jezelf

Voorganger: ds. E.K. Foppen

Schriftlezing: 1 Korinthe 11:2, 17-22, 27-34

Als je de gemeente zou moeten vergelijken met een gerecht, waar denk je dan aan? Nog niet zo heel lang geleden was dat de vraag tijdens een bezinningsmoment op de kerkenraad. Ik zal je niet alle uitkomsten vertellen, maar er was in ieder geval een gerecht dat het heel goed deed: een pizza met een stevige bodem en allerlei soorten vulling. Een veelkleurig gerecht.

Het is een vergelijking die wat mij betreft ook klopt als het gaat om de gemeente van Korinthe. Het is een gemeente waar van alles gebeurt, waar allerlei soorten mensen lid van zijn. Geslaagde mensen met een dikke portemonnee, maar ook mensen die letterlijk honger hebben als ze naar de kerk komen. Toch horen ze bij elkaar. Samen vormen ze de gemeente van Korinthe.

Ze komen dus wel bij elkaar, maar ze delen niet alles en ze versterken elkaar ook niet. Het kan dus gebeuren dat juist door de samenkomsten de eenheid vermindert en de verdeeldheid toeneemt door bijvoorbeeld kliekjesvorming. Paulus schrijft dat men 'niet tot beter, maar tot erger samenkomt'.

Hoe zit dat bij ons? Komen wij tot beter of tot erger samen? Iemand uitsluiten zullen wij misschien niet zo snel doen, maar iemand negeren, omdat die persoon net wat lossier of wat strakker is dan jij bent, komt dat niet voor? Zullen we bidden om een vriendelijke houding naar elkaar? Juist met het oog op die persoon van

wie je denkt voor hem of haar voel ik eigenlijk alleen maar anti-pathie.

In de eerste twee eeuwen was het Heilig Avondmaal een onderdeel van een gewone maaltijd, onderdeel van een gemeentelijk liefdesmaal. Waarschijnlijk werden deze bijeenkomsten bij iemand thuis gehouden. Misschien wel bij iemand met een groot huis en dito binnenplaats. Sommige huizen in die tijd hadden een soort dinerkamer, waar je met ongeveer twaalf personen aan kon liggen. Iedereen nam wat mee. Een soort Amerikaanse maaltijd waarschijnlijk. Of wellicht werd er gezamenlijk ingekocht voor de maaltijd die ze nuttigden.

Maar vervolgens ging het mis tijdens het eten. Degenen die als laatsten aan de beurt waren om op te scheppen, troffen een bijna lege tafel. Er was nauwelijks meer wat over van het oorspronkelijk rijk gevulde buffet. Zoiets kan natuurlijk niet. Dat is oneerlijk, zeker als dit verbonden is aan sociale status. Als de rijken eerst eten en vervolgens de armen. Zo kun je in ieder geval geen avondmaal vieren. Dan vier je het op een onwaardige manier!

De tekst over het op een 'onwaardige wijze avondmaal vieren' is een heel eigen leven gaan leiden. Vooral omdat vaak gedacht werd aan het al dan niet waardig zijn van de Avondmaalganger zelf. Daar gaat het echter niet om in deze woorden. Het gaat over de waardigheid van de manier van het *vieren*. Als het gaat om de waardigheid van de Avondmaalganger zelf zijn we snel klaar. Niemand is in zichzelf waardig. Zeker de mensen die denken dat ze het wel zijn, zijn het niet. En wat betreft de waardigheid in de manier van vieren? Ik zie niet gebeuren dat er volgende week geduwd en getrokken wordt aan de avondmaalstafel en dat er bij de laatste tafel geen brood meer is. Hebben deze woorden ons dan eigenlijk niets meer te zeggen?

‘De mens beproeve zichzelf,’ zo lezen we. Test jezelf nu eens als het gaat over je relatie met de ander. Is de relatie met de ander goed? Kun je het Avondmaal waardig vieren met de ander als gelijkwaardige broeder en zuster? Zo niet, dan moet er bekering plaatsvinden. Zoek de ander dan eens op!

Laat in ieder geval helder zijn: Paulus gaat er van uit dat heel de gemeente het Avondmaal viert. Hij schrijft nergens: ‘In die en die situatie moet je het niet vieren. Hij schrijft: *“De mens beproeve zichzelf én ete alzo.”* Dat is de normale christelijke levenshouding.

Als Paulus nu in onze stad of dorp zou komen, wat zou hij dan zeggen? Ik vermoed dat hij het vreemd zou vinden dat wij de koppeling tussen het liefdesmaal en het avondmaal hebben losgemaakt. Het Heilig Avondmaal vieren los van een ‘gewone’ maaltijd is namelijk pas in de tweede eeuw ontstaan. Hij zou het waarschijnlijk ook vreemd vinden dat er volgende week een aantal broeders en zusters niet zijn. Hij zou wellicht vragen: ‘Waarom blijft u zitten? Is er wat? En waarom is het niet gelukt om je daar in de afgelopen week van te bekeren?’ Avondmaal vieren hoort er wel echt bij, hoort bij het wezen van het geloof en is niet facultatief. Juist ook door het Avondmaal heen voedt Christus Zijn gemeente. Avondmaal vieren is ook gehoorzaamheid aan de woorden van Christus, het is een goede oefening in broederlijke liefde.

Ten slotte: *“Daarom, mijn broeders, als u samenkomt om te eten, wacht op elkaar.”* Dat schrijft Paulus natuurlijk niet zonder reden. Er werd blijkbaar niet op elkaar gewacht. Vond het arme gemeentelid de hond in de pot? Waarschijnlijk wel. Als je zoveel honger hebt dat je niet kunt wachten moet je thuis vast maar wat eten, zo suggereert de apostel. Maar avondmaal vier je samen. *“Wacht dus tot de laatste slaaf binnen is.”*

Je moet *jezelf* beproeven en op *elkaar* wachten. Dat heeft veel te zeggen. Verwachten wij elkaar volgende week? Of zijn we het ook 'gewoon' gaan vinden dat sommigen van ons er dan niet zijn? En zijn we het van *onszelf* ook gewoon gaan vinden dat we er niet zijn? Nu, dan moet u misschien eens onrustig worden. Het is *niet gewoon* voor een christen wanneer hij geen Avondmaal viert.

Als je het onwaardig viert, dan eet en drink je jezelf een oordeel. Als wij dus echt iets hebben met een ander, tegen een ander, dan kunnen wij geen Avondmaal vieren. Wanneer wij dat wel doen, dan zondigen wij en drinken we ons een oordeel. Let op: niet *het* oordeel, maar *een* oordeel. De weg is echter niet 'geen avondmaal vieren', maar biecht, boete en bekering. De ander opzoeken, God opzoeken.

'Laat ons met elkander zingen, prijzen, loven de Heer.' Amen.

Kun je Avondmaal waardig vieren met de ander als gelijkwaardige broeder en zuster? Zo niet, zoek de ander op en praat erover met elkaar!

Kan ik wel aangaan? Of eet en drink ik mijzelf een oordeel?

We lezen in het Avondmaals-formulier over je een oordeel en eten en drinken: 'Zij die dit getuigenis in hun hart daarentegen niet gevoelen, eten en drinken zichzelf een oordeel.' Deze scherpe zin leidt al snel tot vragen, twijfels en angst. Gelijk kijk je als gelovige naar binnen: heb ik wel het goede, oprechte gevoel? Kan ik wel aangaan? Of eet en drink ik mijzelf een oordeel? In deze bijdrage staat de vraag centraal of deze vorm van zelfonderzoek klopt met 1 Korinthe 11.

In 1 Korinthe 11:17-34 roept de apostel Paulus de gemeente in Korinthe op tot zelfbeproeving. Hij brengt dit onderwerp ter tafel omdat hun maaltijden niets meer te maken hadden met de Maaltijd van Jezus Christus. De mooie traditie om het Avondmaal te vieren tijdens een gemeentemaaltijd,

was een onderonsje voor de rijken en daarmee een vernedering voor de armen geworden. Rijke gemeenteleden genoten van hun luxe gerechten en werden dronken van goede wijn, de armen moesten het doen met de laatste restjes en gingen hongerig naar huis.

Dit noemt Paulus onwaardig eten en drinken. Niet waardig aan de instelling van het avondmaal door Jezus zelf: het brood is Zijn lichaam voor ons gebroken, de wijn is het nieuwe verbond in Zijn bloed. Het Avondmaal laat ons dus zien en proeven dat we met Jezus Christus zijn verbonden. Hij als het Hoofd van de gemeente en wij als Zijn lichaam. Dat roept ons op te leven van Zijn liefde en in liefde met elkaar om te gaan. De maaltijden in Korinthe vloekten daarmee. De ziekte, zwakte en zelfs sterfgevallen in de gemeente

ziet Paulus in deze situatie als een bestraffing van God, een dringende oproep tot verandering!

Stel jezelf daarom op de proef, schrijft Paulus. Deze proef is het 'onderscheiden van het lichaam van Christus' (vers 29). Dit betekent dat je als gelovende gemeente het onderscheid dat het Avondmaal maakt, samen leeft. Wie aan deze maaltijd deelneemt is niet langer van zichzelf maar behoort Jezus Christus toe. Dit kan niet samengaan met de zonde tegen de liefde, zoals bij de 'liefdesmaaltijden' gebeurde. Het doel van deze beproeving is geen onthouding van het Avondmaal, maar bekeering om waardig aan Gods bedoeling te eten en te drinken.

Het zelfonderzoek uit het Avondmaalsformulier dient hetzelfde doel. We worden steeds opgeroepen om eerlijk te worden over onze zonden, ons vertrouwen te stellen op Jezus Christus en ons voor te nemen Hem te volgen. We vieren het Avondmaal op

grond van Zijn genade en niet vanwege onze rechtvaardigheid. Daarom wordt het eten en drinken tot een oordeel in het formulier terecht verbonden met een zelfgekozen en bewuste zondige levensstijl, waar men niet eerlijk over wordt. Net als in 1 Korinthe 11 strijdt dat met het vieren van Gods liefde en genade in het Avondmaal.

Daarmee houdt 1 Korinthe 11 ons tegelijk een spiegel voor. Hoe maken wij het onderscheid als lichaam van Christus in deze sterk geïndividualiseerde tijd? Dit pleit voor een herwaardering van de zelfbeproeving waar Paulus over schrijft. Om in het Avondmaal de volle betekenis van Zijn lijden, sterven en opstanding te verkondigen, totdat Hij komt!

H.N. Visser